

Ex contrario id manifeste probatur. Nam datur speciale peccatum fidei contrarium, ut infidelitatis, seu hæresis, de quo aperte loquitur Concilium Tridentinum, sessione sexta, cum dicit fidem non amitti per omne peccatum mortale, sed per infidelitatem illi contrariam; peccatum autem speciale supponit speciale præceptum, ut constat; datur ergo speciale præceptum fidei.

4. *Probatur deinde de præcepto in materia fidei speculativa tantum.* — Ut autem illud explicemus, et ex propriis probemus, distinguamus duplicem materiam fidei: una est rerum pertinentium ad Deum, alia est rerum pertinentium ad mores; quoad priorem certum est, et propter illam, seu propter cognitionem ipsius Dei, datum esse speciale ac proprium præceptum fidei. Ratio est, quam tetigit D. Thomas 2. 2, quæst. 2, art. 7 et 8, quia Deus est primum, ac per se objectum fidei, in cuius cognitione majori ex parte hominis perfectio consistit, ut dixit Dionysius, capite 4 de Divinis nominibus, et in ordine naturali cognovit Aristoteles, 10 Ethicorum, capite 7 et 8, ponens summam perfectionem hominis in cognitione summi veri; ut etiam divus Thomas attingit 2. 2, quæstione 167, articulo 1, ad primum. Sic ergo in ordine supernaturali, supernaturalis cognitio Dei, quæ est per fidem, per se ac directe præcipitur propter perfectionem ipsius hominis; unde non refert quod hæc fides Dei ordinetur ad amorem ejus, et quod ille præcipue intendatur, nam hoc spectat ad finem extrinsecum fidei, qui potest dici finis principalis præcipientis, potius quam præcepti. Unde est valde considerandum quod, licet fides Dei sit medium ad spem vel charitatem, non est tamen pure medium, sed habet in se honestatem et perfectionem, propter quam per se intenditur et præcipitur; sic ergo datur speciale præceptum, quod optime explicatur et confirmatur ex illo Pauli 2 Cor. 10: *In civitate redigentes intellectum in obsequium Christi*, nam inde colligitur præcipi hanc fidem, ut intellectus specialiter subjiciatur Deo.

5. *Objectio. — Solutio. — Confirmatur.* — Dices, hoc magis videri pertinere ad religionem, cuius proprium est cultum præbere Deo. Respondetur religionem respicere Deum ut supremum dominum, et ut habet summam quamdam excellentiam, propter quam honorandus est; fides vero respicit Deum ut primam veritatem, cui peculiari modo intellectus subjiciendus est et captivandus. Unde sicut charitas differt a religione, quia respicit Deum

ut bonum, non ut excellentem, ita etiam fides differt, quia respicit Deum ut summam veritatem, et ita exhibet illi peculiarem subjectionem distinctam a cultu religionis; ita ergo de actu fidei erga Deum datur speciale præceptum distinctum a præcepto religionis. Tandem potest idem confirmari ex eo, quod fides Dei est per se primo necessaria ad justitiam; dicere vero potest aliquis ex hoc capite oriri potius obligationem vel justitiæ ad Deum, vel charitatis etiam ad Deum, vel ad seipsum; nam his titulis maxime tenetur homo procurare justitiam, seu peccatorum remissionem. Verumtamen hoc habet locum considerando fidem, tantum ut medium; tamen, quia ipsa ita est necessaria ad alios actus justitiæ, ut sit etiam veluti pars quædam ipsius justitiæ, seu inchoatio et fundamentum ejus, ideo etiam ipsa per se, et propter se propriam affert præcepti obligationem, et maxime prout ad Deum cognoscendum terminatur; sic enim in ea suo modo consistit hujus vitæ participata felicitas, juxta illud: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant se solum verum Deum*; de hac ergo parte nulla potest esse ratio dubitandi.

6. *Præceptum hoc fidei etiam ad materiam moralem extendi probatur.* — De altera vero parte, prout fides circa mores versatur, aliqui putant, quamvis necessarium sit hanc partem materiæ fidei cognoscere et credere, juxta dicenda in sectionibus sequentibus, nihilominus necessitatem illam non oriri ex speciali præcepto fidei, sed ex aliis præceptis, quæ nos obligant ad honeste vivendum, quia illa consequenter obligant ad procurandam cognitionem necessariam ad honeste vivendum: quod non est improbabile, et in aliis casibus particularibus aliquid simile nos postea admittemus. Nihilominus tamen, loquendo generatim de hac obligatione, existimo pertinere ad speciale præceptum fidei, ac proinde hujusmodi præceptum extendi ad materiam moralem fidei. Ratio est, quia imprimis fides non versatur circa hanc materiam practico modo, id est, imperando, seu dictando in particulari quid sit agendum, quod pertinet ad prudentiam, sed attingit illam materiam speculativo modo, cognoscendo veritatem illorum principiorum moralium. Deinde hujusmodi cognitio est per se necessaria ad perfectionem status hominis Christiani, ut Christianus est, nimirum, ut sit proxime aptus, et bene instructus ad christiane vivendum. Ad hoc autem sine dubio tenetur homo ex aliquo præcepto, et non alicujus alterius virtutis particularis; ergo

maxime fidei. Nec potest dici quod pertineat solum ad collectionem præceptorum aliarum virtutum; tum quia hic est specialis actus, et habet propriam et specialem honestatem, et rationem propter quam præcipiatur; tum etiam quia ignorantia fidei etiam quoad hanc partem est speciale peccatum, nam in hac etiam materia morali potest peccatum hæresis committi; ergo etiam hæc obligatio oritur ex speciali præcepto fidei.

7. *Satisfit rationi dubitandi in principio posita.* — Ad rationem dubitandi in principio positam, imprimis nego ignorantiam non esse speciale peccatum, de quo infra ex professo dicendum est. Deinde nego in ordine naturali non dari speciale præceptum obligans ad aliquam scientiam vel cognitionem habendam: nam, ut supra dixi, homo etiam in puris naturalibus creatus haberet præceptum cognoscendi Deum verum, et similiter haberet obligationem sciendi naturalia præcepta Decalogi, sicut nunc illam habent Gentiles, etiamsi contingat invincibiliter ignorare fidem Christianam, quamvis in hoc aliqua differentia inter naturalem cognitionem et fidem notari possit.

8. *Actus intellectus non cadit sub præcepto, nisi sit aliquo modo liber.* — *An habitus piæ affectionis a virtute studiositatis distinguatur.* — Unde ulterius, ut difficultas illa melius intelligatur, advertendum est actus intellectus non cadere sub præcepto, nisi prout habent aliquem ordinem ad actum voluntatis; quia nullus actus præcipitur, nisi quatenus potest esse liber, sicut non præcipiuntur actus exteriorum membrorum, nisi quatenus ex imperio libero exerceri possunt; actus autem intellectus non est per se liber, sed solum prout a voluntate imperari potest: ergo non est materia præcepti, nisi prout dicit ordinem ad voluntatem, id est, quatenus ex ejus motione libere fieri potest; duobus autem modis potest intellectus pendere a voluntate in suo actu: primo in acquisitione scientiæ vel cognitionis, et in usu seu exercitio ejus; secundo, quoad speciem, non tam ex parte objecti, quam ex parte actus, quoad determinationem ejus. Priori modo pendet a voluntate non tantum fides Christiana, sed etiam naturalis cognitio et scientia, ut per se notum est; posteriori autem modo pendet a voluntate fides sive Christiana, sive quæcumque alia, ut in superioribus dictum est. Hinc divus Thomas 2. 2, quæstione 166, specialem ponit virtutem, quam studiositatem vocat, cuius officium est ponere medium in his quæ pertinent ad co-

gnitionem, ut neque homo sit negligens in procuranda cognitione utili vel necessaria, secundum rectam rationem, neque nimis curiosus in cognitione rerum inutilium; hæc ergo virtus etiam in ordine ad supernaturalem cognitionem locum habet, eritque virtus per se infusa, sicut esse possunt aliæ virtutes morales, quatenus connaturali regulæ commensurantur; hæc autem virtus circa cognitionem scientiæ in ordine ad acquisitionem ejus versari potest; præter hanc vero necessaria est in fide specialis virtus voluntatis, quæ inclinatur ad captivandum intellectum, quam Theologi vocant piæ affectionem voluntatis, et supra diximus esse in voluntate non tantum in actu, sed etiam in habitu. Speculativa quæstio esse potest, an sit virtus distincta a studiositate infusa; probabiliter enim distingui potest, quia potest aliquis esse diligens in acquirenda cognitione rerum fidei, et esse parum affectus et pius in credendo; facile etiam sustineri potest esse eundem habitum, qui hæc omnia officia exercet circa materiam fidei; sæpe enim contingit eandem virtutem esse magis vel minus perfectam circa diversa munera sua; quidquid vero sit de habituum distinctione, de qua supra, disp. 7, sect. 2, n. 9, ad has virtutes studiositatis infusæ et piæ affectionis in credendo pertinent specialia præcepta, seu obligationes fidei; nam ad piæ affectionem pertinet obligatio firmiter credendi, et abjiciendi omnem dubitationem vel errorem contrarium; ad studiositatem vero pertinet obligatio adhibendi diligentiam ad sciendum ea quæ ad fidem pertinent; atque ita, licet fides formaliter sit virtus intellectus, quatenus vero est actus liber in exercitio et specificatione, capax est proprii præcepti formaliter, ut sic dicam, pertinentis ad virtutem voluntatis, ut explicatum est.

SECTIO III.

Quarum rerum fides fuerit in præcepto in lege nature et veteri.

1. Quæstio hæc fere explicata est in disputatione præcedenti; tamen quia specialiter illam attingit D. Thomas, 2. 2, quæst. 16, art. 1, et quia fundamentum esse potest eorum, quæ in sectione sequenti dicenda sunt, et ut integra doctrina omnium habeatur, eam breviter expediemus.

2. *Prima assertio: præceptum credendi Deum*

esse, in omni statu semper existit. — Dico igitur primo, in omni tempore datum esse præceptum credendi Deum esse. Hæc assertio est communis scholasticorum, in 3, dist. 23. Probatur primo ex illo principio, quod omnia, quæ sunt necessaria necessitate medii, et consistunt in actu humano, sunt etiam præcepta; cognitio autem Dei ex fide est necessaria necessitate medii, teste Paulo, ut supra late visum est; ergo talis fides semper fuit in præcepto. Secundo, quia fides Dei supponitur necessaria ad omnem fidem aliorum mysteriorum, ut supra declaravi; ergo etiam præceptum hujus fidei necessario supponitur ad quæcumque præcepta aliarum rerum credendarum. Sed objici potest D. Thomas, 2. 2, q. 16, art. 11, ubi ex hoc ipso fundamento, videtur docere in lege veteri non fuisse datum præceptum credendi Deum esse, quia auctoritas præcipientis debet supponi ad præcepta legis, cum ab illa auctoritate dimanent; et simili ratione dixit idem D. Thomas 2. 2, q. 104, art. 2, ad tertium, fidem ex parte objecti esse priorem obedientia, quia proponit auctoritatem præcipientis. Respondetur mentem D. Thomæ fuisse docere, præceptum hoc non esse proprium legis veteris; fuit enim semper divinum et naturale, modo supra explicato, et ideo in lege veteri potius supponitur quam tradatur: atque hac ratione distingui solet lex illa a fide, et hoc modo dicitur non esse in ea tradita specialia præcepta fidei: quomodo autem possit sub præceptum fidei cadere ipsemet auctor talis præcepti, in prima sectione a nobis explicatum est, quia potest sufficienter proponi, ut dignus cui credatur, et cui secundum rectam rationem credendum sit, priusquam actu credatur.

3. *Secunda assertio: quidquid in lege veteri creditum est ut medium necessarium ad salutem, etiam fuit semper de necessitate præcepti.* — Dico secundo: illo tempore præceptum fuit credere de Deo explicite omnia illa quæ diximus esse credenda ex necessitate medii. Hoc probatum manet, tum ex illo principio, quod media necessaria sunt in præcepto; tum etiam quia tota illa fides Dei erat necessaria, ut homines possent justificari et sancte vivere. Hinc pertinebat imprimis ad hoc præceptum, credere Deum esse creatorem rerum omnium, quia hæc cognitio erat necessaria ad colendum Deum debito cultu, et ad vitandam idololatriam, et ideo in hac fide continebatur etiam explicite fides unitatis Dei, quia hoc etiam erat necessarium ad vitandum plurimum

Deorum cultum. Præterea oportebat credere explicite, eratque in præcepto cognoscere Deum ut finem supernaturalem; tum quia illa cognitio erat necessaria ad tendendum in illum finem per operationes; tum etiam quia erat necessarium credere remunerationem supernaturalem, ut supra declaravi. Deinde erat necessarium cognoscere Deum ut auctorem justitiæ, et remissionis peccatorum, ut supra dixi; et ideo hoc etiam præcipiebatur. Et hinc fit ut oporteret etiam ex præcepto cognoscere Deum offendi peccatis nostris, ac subinde esse legislatorem nostrum, quia alias sine tali cognitione non posset cognosci gravitas peccatorum, nec etiam posset præstari Deo obedientia, ut par est, neque etiam posset ab eo postulari venia peccatorum. Denique consequenter oportebat credere Deum punire peccata; quia hoc etiam pertinet ad convenientem providentiam et gubernationem hominum, quia solent maxime moveri ad servandas leges timore pœnarum; an vero esset necessarium cognoscere, et credere in illo tempore aternitatem pœnarum, satis dubia res est, propter imperfectionem illorum temporum; probabile autem est, per se loquendo, hoc etiam fuisse sub obligatione, propter rationes dictas, quamvis in multis facile esse posset ignorantia invincibilis ex defectu doctrinæ.

4. *Tertia assertio: etiam tunc dabatur præceptum credendi, et cognoscendi præcepta moralia, etc.* — Alia quæ semper fuerunt in præcepto. — Dico tertio: etiam tunc fuit necessarium ex præcepto credere, et distincte cognoscere præcepta moralia, et omnia quæ ad vitam recte instituendam necessaria existebant. Hoc etiam colligitur ex iisdem principiis, et prior pars ponitur præcipue propter præcepta Decalogi, et alia, quæ in iis virtute et per necessariam illationem continentur, quia horum notitia est necessaria ad honeste vivendum, et consequenter ad vitam æternam consequendam. Dices, hæc omnia cognosci sufficienter per naturalem rationem, et sic cognita etiam sufficere ad honeste vivendum. Respondetur multis rationibus fuisse necessariam illorum fidem: primo, ut majori certitudine tenerentur, et ita possent homines per fidem juvari ad eadem præcepta servanda, quia per solam cognitionem naturalem non possent. Secundo, quia ratio naturalis facile in his moralibus et practicis errat, præsertim post peccatum. Tertio, quia major hominum multitudo non potest suo discursu et ratione assequi hæc omnia, quæ ad honeste

vivendum necessaria sunt; et ideo oportuit præcepta credendi illa omnibus imponi, quia leges respiciunt ea quæ regulariter necessaria sunt. Alia pars posita est propter alia quædam, quæ, licet immediate non contineant præcepta moralia, quodammodo sunt illorum fundamenta, quale est credere immortalitatem animæ, et post præsentem vitam aliam superesse; et aliqui volunt in his etiam comprehendere resurrectionem corporum; sed hoc magis dubium est, quia neque per se ita est necessarium, neque expresse et distincte in lege naturæ omnibus proponebatur. Potest etiam sub hoc capite comprehendere præceptum credendi peccatum originale, quia hæc cognitio explicite erat necessaria etiam, vel ut adulti propriam sanctificationem procurare possent, vel ut parentes possent infantibus remedium adhibere. Dicunt vero aliqui potuisse homines illo tempore per experientiam et discursum naturalem cognoscere hanc lapsum, et indigentiam naturæ. Sed hoc falsum est, quia juxta veram doctrinam nullus defectus pœnalis, et experimento cognoscibilis, est nunc in humana natura, qui non esset in puris naturalibus, si in illis crearetur homo sine peccato; et ideo necessario dicendum est, per traditionem habuisse homines illam cognitionem et præceptum ejus, et ita potuisse illo præcepto obligari, quamvis discursu temporis, et deficiente traditione, facile potuerunt multi per ignorantiam excusari, quod de multis aliis necessario dicendum est.

5. *Quarta assertio bipartita.* — *Prior pars probatur.* — Præter hæc non fuerunt data in lege naturæ alia præcepta specialia fidei explicite; in lege autem scripta fuerant nonnulla ad operationem magis, quam ad puram cognitionem pertinentia. Prior pars communis est et certa, sequiturque ex dictis disputatione præcedenti, quia in illo statu non fuit aliquid aliud necessarium ut medium, ut ibi ostensum est; ergo neque ut præceptum. Probatur consequentia, quia illa erat tantum lex naturæ, et ideo non habuit aliqua præcepta, præter ea quæ connaturalia erant, quod semper intelligendum est de divinis præceptis, quia ex humanis necessaria erant aliqua, quæ essent veluti determinationes, quæ ex vi fidei solum generaliter dabantur; ut, verbi gratia, fides docebat colendum esse Deum; poterant autem homines illud determinare ad hunc vel ad illum modum cultus vel sacrificii, et consequenter erat potestas in republica humana ad imponendum sub præ-

cepto talem modum cultus, vel sacrificii; tunc autem satis erat cognoscere talia præcepta quadam fide humana, quamvis aliquo modo fundata in generalibus principiis fidei.

6. *Secunda pars probatur.* — Circa alteram partem de lege veteri, div. Thom. dicta quæst. 6, art. 1, videtur docere in illa lege non fuisse specialia præcepta fidei, quæ non essent in lege naturæ; sed intelligendum est de præceptis quæ per se primo dantur propter cognitionem, ut est præceptum explicite credendi Trinitatem vel Incarnationem; nam de aliis, quæ per se ordinantur ad operationem, negare non possumus quin aliqua fuerint in lege veteri. Nam et Paulus, ad Roman. tertio, legem veterem vocat legem factorum, sicut et legem novam fidei legem appellat, et cum ipsa lege erant talia aliqua præcepta necessario connexa; nam in primis necessarium erat credere illam legem esse divinam, et ut talem obligare, quia hoc erat quasi fundamentum illius reipublicæ. Unde secundo erat necessarium in speciali credere circumcissionem tanquam sacramentum a Deo datum, quia erat professio illius status, et quasi janua ad illam Ecclesiam, et simul erat remedium peccati originalis. Tertio oportebat etiam habere aliquam cognitionem sacrificiorum et festivitatum, quæ ex præcepto illius legis servabantur, quia hoc etiam erat necessarium ad bonos illius populi mores. Unde quia illa fiebant in recognitionem præteritorum beneficiorum Dei, etiam de illis aliquam fidem habere oportebat, et propterea specialiter commendabatur parentibus, ut ea traderent filiis suis, ut illa memoria et fides in populo conservaretur, Exodi duodecimo: *Cum dixerint vobis filii vestri: Que est ista religio (celebrandi scilicet phase)? dicetis: Victima transitus Domini est, quando transivit per domos filiorum Israel, percutiens Ægyptios, etc.; Deuteronomii 6: Hæc sunt præcepta, et caeremoniæ, atque judicia, etc., quæ ego præcipio tibi, et filiis ac nepotibus tuis, cunctis diebus, etc., et in eodem libro non raro; Psalmo septuagesimo septimo: Quanta mandavit patribus nostris, nota facere ea filiis suis, filii qui nascentur, et exurgent, et narrabunt filiis suis, etc.* Denique necessarium tunc fuit aliquam fidem habere Messie venturi juxta dicta in disputatione præcedenti.

7. *In primoribus Ecclesiæ semper fuit necessaria explicatio fides.* — Advertendum autem est hanc ultimam assertionem, et suo etiam modo præcedentes intelligi de communi

plebe fidelium; nam semper in Ecclesia fuerunt aliqui homines qui alios instruerent, et in fide docerent, vel aliqui specialiter electi et illuminati a Deo, in quibus explicatio fides semper mansit, et de his communiter dicunt Doctores, habuisse plura praecepta credendi explicita, etiam Trinitatem et Incarnationem: illud autem praeceptum magis erat ratione officii quam ex speciali obligatione propria fidei, vel certe non erat obligatio fidei, nisi forte (juxta ea quae in superioribus, disputatione 3, sectione 10, numero 5, dicebamus) supposita speciali revelatione, vel sufficienti propositione illis facta, ut iterum in sequenti sectione explicabo.

SECTIO IV.

Utrum explicita fides omnium articulorum, quae in symbolo continentur, sit necessaria ex praecepto in lege gratiae.

1. *Opinio universim negans aliquem articulum esse a communi plebe explicita credendum. — Notatur censura praedictae sententiae a recentioribus. — Liberantur a censura auctores citati. — Fuit quaedam antiqua opinio docens, fidelibus simplicibus seu de communi plebe, non esse necessarium aliquid explicita credere, sed tantum generatim credere ea quae tenet Ecclesia, et pro illa referunt aliqui plures Canonistas, Innocentium, scilicet, in capite 1 de Summa Trinitate et Fide Catholica, in principio, Ostiensem, et Panormitanum in Rubrica ejusdem tituli, in fine. Citantur etiam pro hac opinione Summa Rozela, verbo *fides*; Guillelmus Parisiensis, in tractat. de Fide, § *Postquam autem*, circa finem; et Altisiod., libr. 3 Summae, tractat. 3, capite 1, quaestione 5. Aliqui vero ex modernis Theologis eam damnant ut erroneam, quia videtur damnata a Gregorio Papa XI, cum Concilio Cardinalium et Theologorum, ut refertur in Directorio Inquisitorum, 2 p., quaest. 10, artic. 8, eorum, qui ibi damnantur; tamen si verba illius articuli cum verbis dictorum auctorum comparantur, intelligitur certe non ibi damnari illorum opinionem, nam articulus ibi damnatus est, quod laici non tenentur ad aliquem articulum fidei explicita credendum, sed sufficit illis ista conclusio in genere, quod credunt omne illud quod Sancta Dei Ecclesia credit. At vero Guillelmus Parisiensis et Altisiodor., expresse simplicibus dicunt sufficere aliquos paucos*

articulos explicita credere, et reliquos implicita; ergo multo recedunt ab articulo damnato. Alii vero auctores ante omnia supponunt teneri omnes, etiam simplices, ad credendum Deum esse, et remuneratorem esse, quae pertinent ad aliquos articulos; de reliquis vero aiunt sufficere illos credere in fide Ecclesiae. Unde ratione prioris partis liberari videntur ab illa censura. Quapropter tanquam indubitatum ab omnibus supponendum est, ea omnia quae erant sub praecepto fidei in lege naturae, etiam nunc esse, et oppositum dicere erroneum esse. Et hoc ad minimum probat dicta definitio; et ratio est facilis, tum quia illud praeceptum erat juris divini naturalis; hujusmodi autem praecepta durant in lege nova; tum etiam quia perfectio fidei non est diminuta in lege nova, sed aucta; ergo et obligatio.

2. *Non omnes saltem articulos esse necessario credendos explicita suadet. — Quoad aliam vero partem, quod, scilicet, non omnes articuli sint explicita credendi, potest illa opinio suaderi nonnullis argumentis. Primum est, quia praeceptum fidei magis explicita non est datum in lege nova jure divino, neque etiam ecclesiastico; ergo non est asserenda talis obligatio, quia sine praecepto positivo de quo constet, esse non potest. Antecedens quoad jus divinum patet, quia in Scriptura solum jubetur praedicari fides evangelica: et addit Christus Dominus: *Qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit*, ubi non explicatur certa materia explicita credenda; ergo qui credit Deum, et simul credit Deo loquenti per Apostolos vel Ecclesiam, in omnibus quae docet confuse sumptis, satis implet quae Christus dixit: *Qui crediderit*; ergo ex parte fidei ad nihil aliud tenetur, dummodo alia necessaria operetur, et consequenter sciat quae ad operandum necessaria sunt. Altera vero pars de jure humano probatur ex illo principio, quod Ecclesia nihil potest in actus internos; hoc autem praeceptum circa internum actum fidei versatur. Item quia nullo decreto vel canone invenitur hoc praeceptum satis expressum.*

3. *Suadet secundo. — Suadet tertio. — Secundo, idem probari potest, quia praeceptum multitudini fidelium imponendum debet esse, saltem majori ex parte, omnibus et singulis accommodatum, pro captu illorum, et praesertim in re tam necessaria ad salutem, ne multitudo fidelium periculo damnationis exponatur. At vero praeceptum fidei explicita de omnibus articulis regulariter et frequentis-*

sime est supra captum simplicium fidelium, ut patet ex altitudine mysteriorum, et experientia id videtur constare; unde per talem obligationem multi exponerentur periculo, vel damnationis, vel saltem peccandi saepius mortaliter; ergo non est admittendum tale praeceptum. Tertio, materia praecepti debet esse certa; in praesenti autem ultra ea quae dicit illa opinio, nulla certa materia talis obligationis designari potest: ergo. Minor probatur. Quia si aliqua esset, maxime symbolum vel articulum fidei; hoc autem dici non potest. Primo, quia etiam inter ipsos Theologos non est certum quot sint articuli fidei; alii enim duodecim, alii quatuordecim numerant. Deinde in his etiam inter se non consentiunt. Nam Bonaventura in tertio, distinctione vigesima prima, articulo primo, quaestione 2; et Durandus, quaestione prima, negat esse sub praecepto credere omnes articulos, saltem humanitatis, et pro regula ponit ut illi credantur quos Ecclesia publice celebrat; quae tamen regula non videtur constans, quia multa mysteria celebrat Ecclesia, quae non tenentur omnes fideles explicita credere, ut Circumcisionis, Transfigurationis, adventus Spiritus Sancti, et similia. Praeterea divus Thomas, in tertio, distinctione vigesima quinta, quaestione secunda, articulo primo, quaestione 2, ad tertium, expresse negat esse necessarium omnibus fidelibus credere explicita omnes articulos fidei, et idem tenent Richardus, Gabriel et alii. Si autem non est necessarium omnes explicita credere, fere non est major ratio de uno quam de alio; nulla ergo certa materia illius praecepti designari potest. Unde Sylvester, verbo *Fides*, quaestione tertia, quem imitatur Medina, libro quarto de Recta in Deum Fide, capite sexto, dixit satis esse ea credere quae sufficiunt ad dirigendum hominem in ultimum finem, et ad vitam recte instituendam, qualia sunt, inquit, explicita credere Deum esse, et providentiam ejus, et mysteria Christi, praecipue quae publice in Ecclesia solemnizantur. Et denique concludit, quod quilibet tenetur explicita credere, circa articulos fidei, pertinentia ad officium suum, etc. Sed haec materia satis confusa et incerta est, et videtur impleri per fidem Dei remuneratoris, et cognitionem mandatorum, quam prima opinio non negat, et ita videntur hi auctores cum illa consentire.

4. *Prima assertio: major, seu expressior fides exigitur in lege gratiae, quam in aliis. — Pro resolutione, supponendae sunt illae duae partes*

fidei, quas saepe distinxi, scilicet, quae est propter cognitionem et propter operationem. Et de utraque statuendum est ut certam, majorem fidem seu magis explicitam requiri ex praecepto in lege gratiae, quam antea requireretur. In hoc convenire videntur omnes Theologi in tertio argumento in numero praecedenti allegati, et alii statim referendi; et videtur supponi clare in Concilio Tridentino, sessione quinta, capite 2 de Reformatione, dum praecipit parochis ut doceant fideles, quae omnibus necessaria sunt ad salutem, aperte significans esse aliqua, etiam particularia mysteria legis novae propria. Prior pars pertinet ad cognitionem, sequitur evidenter ex dictis in disputatione praecedenti; nam dictum est explicitam fidem Trinitatis et Incarnationis esse per se necessariam ad salutem necessitate medii; sed quidquid hujusmodi est, est praeceptum; ergo haec nunc praecipuntur quae antiquo tempore non praecipiebantur; ergo nunc major seu magis explicita fides praecipitur. Item hoc est consentaneum praesenti statui, in quo major est doctrina fidei, explicita quoque omnibus proponitur; majora etiam sunt auxilia gratiae ad credendum; ergo mirum non est quod fides magis explicita praecipatur etiam propter cognitionem. Deinde altera pars de operatione facile probatur, quia in hoc statu plura opera supernaturalia fidelibus omnibus praecipuntur, quam antiquo tempore, ut de usu sacramentorum et aliis quae Ecclesia observat, et sine fide fieri non possunt; ergo etiam ex hac parte fides operabilium in hoc statu major praecipitur.

5. *Secunda assertio: omnes fideles ex praecepto obligantur credere explicita omnia fere quae in Symbolo Apostolorum continentur. — Ad declarandam autem in particulari hanc generalem doctrinam, dicimus ulterius teneri fideles omnes ex praecepto ad credendum fere omnia illa quae in Symbolo Apostolorum continentur, saltem quoad substantiam eorum. Haec est communior resolutio Theologorum cum divo Thoma, 2. 2, quaestione 2, ab art. 5 usque ad 8, et idem brevius dixerat prima secunda, quaest. 76, articulo 2. Idem docet Soto, in quarto, distinctione quinta, art. 2, dubio ultimo, et libro 2 de Natura et gratia, capite 11; et Cano, dicta relectione de Sacramentis in genere; Adrian., Quodlibeto tertio, art. 1; et Navar. in Summa, capite 12, numero 22; Castro, libro primo de Justa haereticorum punitione, capite nono; Aragon., secunda secunda, quaestione secunda, articu-*